

Derichsweiler, in het kamp gekomen. Na diens rede, die — afgezien dan van de vraag der corporatie — niets nieuws bracht, en het gesprokene slechts bevestigde (slechts één zin willen wij citeeren: „voor ons, nationaal-socialisten, bestaat er slechts één bevelende macht, óók tegen Rome en Wittenberg“), verzochten wij definitief antwoord op onze vraag, of wij nu vertrekken mochten. Wij hadden nog een onderhoud van een half uur met den rijksleider, den kampleider, den referent, en andere hogere bestuurders van den N.S.D.A.F. De heer Derichsweiler gaf als zijn principieel meening inzake ons geval te kennen, dat het tijdstip komen zou, waarop zich vele partijgenooten ontaucht zouden zien, die geloofd zouden hebben, alleen voor de politieke beweging gestreden te hebben, en nu zouden zien, dat zij inderdaad het pleit gevoerd hadden voor een nieuwe wereldbeschouwing, en nu te kiezen zouden hebben. De Roomsche kerk had al dadelijk begrepen, waarom het ging; zekere kringen van de protestantische kerk hadden het tot op dezen dag nog niet in de gaten gekregen, zoo voegde hij er glimlachend, blijkbaar in terugslag op de „Duitsche Christenen“, aan toe. Ook hij echter ried ons, toch maar te blijven. Eerst toen wij verklaarden, dat het ons niet mogelijk was, veertien dagen lang te huichelen bij alle mogelijke dingen (b.v. bij zekere liederen, tafelspreuken, of bij het Sieg-Heil, op den Führer uitgebracht, in verband met de trouwbelofte aan deze wereldbeschouwing) verzocht hij den kampleider ons in alle eer en deugd ons conge te geven, wat deze ook deed.

Bovengenoemde student in de theologie kan mijn bericht bevestigen, als juist. Zijn adres kan men bij mij te weten komen.

Tot zoover het — hier en daar door mij gespatieerde — bericht van den student F. R.

Men denke over deze dingen na, en zorg, dat de gouv.-leiders hier in Nederland niet aan de Gereformeerde Kerken hoeven te denken, wanneer zij nog eens komen te glimlachen over zekere protestanten, die nog niet in de gaten hebben waarover het loopt...

In de leeszaal van de groote universiteitsbibliotheek te Berlijn (die dezen zomer wegens verbouwing tevens dienst deed als leeszaal voor de Preussische Staatsbibliotheek) treft men, zóó als men de zaal binnekomt, een aparte boekenkast (vroeger niet aanwezig) met niets anders dan nationaal-socialistische boeken. Propagandistische? Ja, maar vooral „wetenschappelijke“. Een geweldige hoeveelheid, zóómaar uit den grond gestampt in enkele jaren.

K. S.

„De Strijder“.

Verscheidene lezers waren zoo vriendelijk, mij het bedoelde exemplaar van „De Strijder“ te zenden. Vriendelijk dank. Het artikelje is de moeite van bespreken niet waard; behalve door enkele dwaze fantasieën van een anoniem, kenmerkt het zich door een poging, om weg te lachen het door C.D.U.-ers zelf met druk en nadruk verzekerde feit, dat het Barthianisme hen heeft beïnvloed. Zoo is het artikelje een symptoom van de algemeene „verzwakking van het oordeel“ (Huizinga).

K. S.

Het land „Nood“.

Het land „Nood“, door Gustav Schroër, uitgegeven bij de N.V. H. A. van Bottenburg, Amsterdam.

Het aantal auteurs, dat de „sociale noodtoestanden als gevolgen van de economische crisis“ aanvat als onderwerp voor een roman, stijgt. En dat is geen wonder. De schrijver die leeft als een kind van zijn tijd, wordt door dien tijd aangegrepen. En hij kan het als een roeping, een taak gaan gevoelen om zijn geesteskind de wereld in te zenden, als een kreet over den bangen nood der tijden.

Het land „Nood“ wordt niet speciaal gevonden over onze Oostelijke grens. Het ligt overal, waar de mensch in hange worsteling tracht om, met of zonder God in 't hart, een stuk brood te verdienen. Waar ligt het land „Nood“ eigenlijk niet? Dit boek verschijnt als het tweede deel van den 16en jaargang der V. C. V.-bibliotheek. Al meerdere boeken van Gustav Schroër zijn bij den uitgever van Bottenburg verschenen. We noemen slechts „De kleinzoon van den boer“.

„Het land „Nood“ is geen specifieke boerenroman. In het dorp Berghuizen, dat in het bazaltgebergte ligt, lijden zoowel de boeren als de mijnwerkers onder den zwaren druk der tijden. Herbert Winter, de groot-grondbezitter, deelt in hetzelfde lot als boer Unger.

Berghuizen is vroeger een welvarend dorp geweest. Op de groote hofsteden was plaats en werk genoeg voor vele arbeiders. Maar de kolonmijnen

zijn in exploitatie gekomen, en hebben de arbeiders, verlost door het goede loon, het landwerk doen vaarwel zeggen.

Na den grooten oorlog komt een tijd van sociale ontreddeering. Heel het maatschappelijke leven wordt uit zijn voegen geslagen. Socialisme en communisme krijgen een prachtige kans.

Steeds minder wordt het werk in de Berghuizer mijn. Steeds oproegeriger wordt de geest onder de mijnwerkers. En als tenslotte het werk geheel wordt stilgelegd, laat het smeulende vuur op in een explosie, die alles en iedereen vernietigen wil. Men ziet, hier is een gegeven, waarvan genoeg valt te maken. En het is jammer, dat juist de conceptie van dit boek z'n zwakste zijde is geworden.

Er is in de conceptie van dit boek iets, wat den lezer voor een raadsel plaatst. Op wie wil de auteur eigenlijk het meeste licht doen vallen, welken persoon of welke groep wil hij als het middelpunt laten fungeren? Soms meenen we, dat het Herbert Winter is, de landeigenaar, die met de hulp van zijn flinke vrouw het oude landgoed productief tracht te maken. Maar de schrijver laat ze ons daarvoor veel te schetsmatig zien. Een bijna even groote plaats wordt gegeven aan Dr Hennig, aan Ds Menzel, aan Walter Berend. Het heeft iets van een toneelstuk met louter hoofdrollen, of van een teekening, waarin men de welten van de perspectief heeft verwaarloosd.

Het gevolg is, dat eigenlijk geen der personen behoorlijk „uit de grondverf“ komt. De figuur van Dr Hennig wordt ons nog het meest duidelijk gemaakt, hoewel ook hij bij lange na niet ten voeten uit getoond wordt.

Ik herhaalt dat dit jammer is, want Gustav Schroër verstaat de kunst om te schrijven. Hij heeft een duidelijken, mannelijke stijl, zonder overbodigheden. Maar in zijn verteltrant is, evenals in de conceptie, een eigenaardig gemis aan begrip voor proporties. Hij vertelt dingen, die onbelangrijk zijn, en laat dingen weg, die noodzakelijk waren. Een voorbeeld moge ter verduidelijking dienen. Ds Menzel, bewogen door den nood der mijnwerkers, neemt zich voor, enkele dagen lang denzelfden tocht met hen mee te maken, dien zij dagelijks naar hun vergelegen mijn moeten ondernemen. Als het kan wil hij ook mee in de mijn afdalen. We lezen van zijn reis daarheen. Maar de schrijver wijkt er over of het Ds Menzel gelukte ook met de mannen in de mijn te gaan, en wat daar zijn ervaringen waren. Dergelijke dingen komen meer voor. En dat maakt, dat we bij de lectuur van „Het land „Nood“ voortdurend een gevoel van lichte onbevredigdheid hebben.

Men zou hier tegen kunnen aanvoeren: is het wellicht niet juist de bedoeling van den auteur geweest, om door hier en daar een greep te doen, ons als het ware een reeks fotografische opnamen te geven? Het is mogelijk. Maar dan heeft hij toch niet bereikt, wat zijn doel was. Elk der opnamen is dan te onafgewerkt om een sluitende reeks te vormen.

Als Gustav Schroër den nood beschrijft van de mijnwerkers, is hij op zijn best.

Wanneer de Berghuizer mijn gesloten wordt, wordt een deel der mijnwerkers nog tijdelijk te werk gesteld in de mijn te Marberg. De verbinding tusschen die beide plaatsen is slecht. De mannen moeten 's nachts om drie uur al op weg, om hun werk op tijd te kunnen bereiken. Over den rotsigen, hardbevroren berggrond, door het donkere woud, maken ze dagelijks den urenlange tocht naar het station.

„De spoorwagens waren klein en slecht verwarmd. Er hing een verroeste petroleumlamp. Dicht op elkaar gepakt zaten de mannen daar, slapend, rookend, of lezend. Sommigen kaartten. Een ding hadden allen gemeen, de wrok. Die woerde hier voort“.

's Avonds om elf uur komen de mannen weer thuis. Dat leven is niet uit te houden. De haat tegen de regeering, die niet ingrijpt, groeit. De inneming van Ds Menzel wordt argwanend aangezien, en ook het pleidooi van Dr Hennig werkt niets uit bij de hooge heeren.

Intusschen zweogen de boeren om in het leven te blijven. Maar de oogst, die zoo prachtig beloofde te worden, ligt na tien dagen gudsden regen weggespoeld op de akkers. De boeren weten niet, of ze het koren nog zullen weghalen, of het maar op het veld zullen laten verrotten. De regeeringssteun is klein, en brengt meer onderlinge afgunst dan daadwerkelijke hulp.

En slechts zeer weinigen in het land Nood zoeken den weg terug: tot God. De massa keert zich af. De één zoekt zijn heil bij een partij, de ander bij een dictator, de derde bij een revolutie die alles vernietigen zal. Ze hebben God de gehoorzaamheid opgezegd. En klein is het getal van hen, die met den ouden vader Kälz zeggen: „De oorzaak van onzen nood is de afval van God“. Vader Kälz ziet boven de verwoeste vlakten uit naar een land, waarboven geschreven staat: „Die den Heere verwachten, zullen de kracht vernieuwen“.

Hij is overigens een eenzame figuur in het boek. En we worden van zijn Godsvertrouwen meer overtuigd dan van de eenigszins raadselachtige houding van Ds Menzel en zijn vrienden.

Als apothecose laat de schrijver aan het einde

van zijn boek de boeren een massa-betooging houden.

„De straten dreunen, geen woord wordt er gesproken, geen vloek gehoord, maar over de marcheerenden zweeft een onverbiddelijke wil. Zwarte vlaggen wapperen. En daar — zie toch, ziel — daar waait een vlag met het boerenembleem. De duizenden komen samen, als vele stroomden monden in de zee. Ze strekken hun handen om te zweren, en de eed klinkt als een doffe golfslag aanrollend op den eenen, in wien de wil de veertigduizend samenkomt, en die hun gekozen leider is“.

Dat riekt naar Duitschland, en naar een bepaakt soort import, uit Duitschland afkomstig! En het verbaast ons van een schrijver, die blijkens andere uitlatingen in zijn boek toch weten kan, dat de uitweg uit het land Nood op een andere wijze gevonden wordt.

O.-N.

G. GILHUIS-SMITSKAMP

De ontwikkeling van het begrip „Persoon“ in de Heilige Schrift.

(Verwezen wordt naar de inleidende opmerking onder het eerste artikel dezer serie. Redactie.)

Waar wij spreken van „persoon“ gebruikt de Heilige Schrift den term „aangezicht“ (Hebr. pān; Gr. prosōpon). Deze term kan ook lichamelijk worden opgevat, doch als er sprake is van 's Konings aangezicht, dat al of niet kan medegaan in den strijd, gevoelt ieder, dat het gaal om zijn persoon. Evenzoo als er sprake is van een toorn of gunstig aangezicht. In het Nieuwe Testament komt nu en dan voor het aannemen van het aangezicht, d.i. iemands persoon voorttrekken boven anderen zonder goede gronden.

Voorts komen hierbij in aanmerking al de ik- en wij-teksten, inzonderheid die waarin het persoonlijk voornaamwoord is uitgedrukt en niet in den vorm van het werkwoord begrepen. Van deze kunnen we hier ter zijde leggen alle persoonlijke voornaamwoorden, die betrekking hebben op den omgang van God en mensch, alsmede de sociale verkeer van de menschen onderling, aangezien het ons te doen is om 's menschen persoonlijkheid.

Beginnen we met de ik-teksten, zoo blijkt ons reeds in het Oude Testament, dat de oudste Profeten den mensch hebben toegekend zelfbepaling. Gen. 24:45, spreken in eigen hart; 2 Sam. 13:13, waarheen zou ik mijn schande brengen; 2 Sam. 16:19, wien zou ik dienen; 1 Kon. 1:5, Ik zal koning zijn.

Dergelijke uitspraken komen echter bij hen sporadisch voor. Evenzoo staat het met het zelfbewustzijn, in den zin van bewustheid van een zelf. b.v. Gen. 41:9, Ik zal borg voor hem zijn; Exod. 9:27, Ik en mijn volk zijn goddeloos; 2 Sam. 19:20, Uw knecht weet het, zeker ik heb gezondigd.

Wat de wij-teksten betreft ook daaronder komen ook enkele voor met zelfbepaling b.v. Ex. 10:26, Wij weten niet waarmede wij den Heere dienen zullen; Joz. 24:25, wij zullen den Heere dienen. Evenzoo eenige met bewustheid van een zelf: Gen. 42:21, Voorwaar, wij zijn schuldig aan onzen broeder; Jozua 2:17, wij zullen onschuldig zijn van dezen uwen eed. Die uitdrukkingen hebben echter enkel betrekking op het zedelijk handelen, doch er is nog geen nadenken te bespeuren over de verhouding van de geheele wereld, het zelf ingesloten, tegenover God en Zijn wel.

De term „aangezicht“ komt in deze Bijbelboeken wel voor, maar van menschen alleen in letterlijken zin, b.v. het blinken van Mozes' aangezicht.

Een groote verandering treedt er in bij de later Profeten. Daar vindt men bepalingen van het zelf als deze: Jes. 44:5, Ik ben des Heeren; Joël 3:19, de zwakke zegge: Ik ben een held; Jona 1:12, Ik weet, dat deze groote storm ulieden overkomt en mijnentwil. Ook vindt men er een sterke bewustheid van een zelf b.v. Micha 3:8, Ik ben vol van kracht van den Geest des Heeren; Ezech. 27:3, O Tyrus, gij zegt, ik ben volmaakt in schoonheid. Eveneens in de wij-teksten, b.v. Jes. 64:8, wij zijn als leem, en Gij, Heere, zijt onze Pottenbakker; Jer. 8:8, wij zijn wijs en de wet des Heeren is bij ons. De term „schaamte des aangezichts“, die vaak voorkomt, is een bewijs, dat de figuurlijke betekenis van „aangezicht“ voor persoon ook van menschen gebezigd werd en niet alleen van God, zooals vroeger.

In de Dichterlijke Boeken klimt de zelfbepaling tot zulk een hoogtepunt, dat de dichter zich niet alleen een knecht of dienstmaagd des Heeren noemt, maar ook Zijn gunstgenoot, Ps. 86:2, die gedurig bij God zal zijn, Ps. 73:23 en 139:18, een metgezel van allen, die God vreezen, een vreedelid op aarde, Ps. 119:63 en 119. Inzonderheid in het Boek: De Prediker klimt de bewustheid van een zelf tot een hoogtepunt. Hij beziel al zijn

werken, de hi menschen en zake de geboort is hier h de schrijver den derden p dat het social oplossen van Zijn „ik“ ke wijsheid, ma helpt hem.

Met het N begrip „pers sfer. Hier : het machthe geslacht, aa hand gevev mand te ver bruik van dienaar, mijn mijn wil enz een afzonde kunde. Hier schen.

In de Eva die durven : loof; ik heb wij hebben een ikheid „mijn geest“

ziel. Er is s soon door S van vrijmak krijgt het „i

Men kan be leven vinder leven. Het i gedood wor goederen d

zoon hier l tot Zijn jong vreedzamen kinderen ges chap Gods. Hij sprak n

Mijn Vader. Reeds bij kunnen w de persoon, druppelsgeve dker“ kwa door het ge Geest, als d dat hij doe

Den Haag

UN EN S

He

Het is r staander o van een ar te vormen. keurig gev ontdekking verkeerd l

Zoo is l artikelen, ontwikkel ook met de laatste

Nu is on wikkeling ook voor willen daa die deze o hebben k

We gaar de laatste voor de o onzent van daar er e het hier onzaliger

Van ge geen spra Want h politiek s onze. Mer uitzonder liet zich die gaven hooren te

Christelij stond er schen), e Volksdier standpun hebben r partij m moet zie het beste